

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning HT13

Förvaltningshögskolan, Göteborg universitet

Katarina Sundström

Kaweh Elyasi

Handledare: Johanna Andersson

Examinator: Patrik Zapata

Om betygsättning

Lärarnas uppfattning om betygsättning i årskurs sex

Sammanfattning

Lagen om betygsättning i årskurs sex tillämpades i början av höstterminen 2012 inom den svenska grundskolan (www.regeringen.se). Syftet med denna studie är att beskriva lärarnas uppfattningar om betygsättning i årskurs sex efter de tre terminer som reformen har pågått.

Metoden som används för denna uppsats är av kvalitativ metod, vilket innebär att tonvikten ligger på ord vid insamlig och analys av data (Bryman 2011, s. 340). Uppsatsens design är tvärsnittsdesign, där data samlas in från mer än ett enda fall och vid en viss tidpunkt (ibid s. 64). Vid dat insamlingen har en semistrukturerad intervjumodell använts, vilket innebär att intervjuerna görs med hjälp av ett frågeschema (ibid s. 206).

Uppsatsens empiri innehåller sju lärares upplevelser om betygsättningen i årskurs sex. Där lärarna diskuterar varför betygen är bra eller inte bra för barnens prestationer. Samtidigt pratar lärarna om vilka förändringar som har skett inom deras yrke. Lärarna som blev intervjuade undervisar i årskurs sex vid olika kommunala skolor i Göteborg.

Till uppsatsen har vi samlat in material från olika böcker, artiklar och webbsidor. Teorin handlar framför allt om varför vi har betyg och tar upp åsikter från litteraturen för och emot betyg och så står där om varför vi har så många betygssteg idag i skolan. Vidare beskrivs åsikter om hur betyg påverkar eleverna och även hur lärarnas arbetssätt har förändrats.

Uppsatsen innehåller en del tidigare forskning också, där vi valt att ta upp de relevanta studier och den forskning till denna uppsats som finns hittills.

De flesta av de intervjuade lärarna ansåg att reformen om betygsättning i årskurs sex är både positiv och negativ. Betygen kan öka engagemanget hos vissa elever och inspirera dem till att uppnå högre betyg och detta innebär slutligen att barnen får god kunskap i de ämnen som de läser, hävdade vissa lärare. Men å andra sidan betyg är obehagligt för de elever som har svårt att få bra betyg eller för dem som inte når betyget godkänt. Dessa barn kan bli skrämda av betyg och kan få en dålig syn på betyg resten av skoltiden hävdar vissa lärare. Några lärare har påpekat att de har mycket att göra nu för tiden jämfört med tidigare.

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	4
1.1. Bakgrund och Problemformulering	4
1.2. Syfte och frågeställning	6
1.3. Avgränsning	6
2. Metod	7
2.1. Forskningsmetod och design	7
2.2. Metod för datainsamling	8
2.3. Urval	8
2.4. Etik	9
3. Tidigare forskning	9
4. Teoretiskt ramverk	11
4.1. Implementering	11
4.2. Lärare och rektor	11
4.3. Varför betyg	12
4.4. Kunskap och betyg	14
5. Resultatet av empiri	16
5.1. Lärarna upplever att betygsättning i årskurs sex är både positivt och negativt i de flesta fall 16	
5.2. Den nya betygsättningen har gjort att lärarna tittar mer i läroplanen, lektionerna är mer allvarsamma än tidigare och lärarna upplever sitt arbete som mer stressfyllt	17
5.3. Elevernas prestationer har inte förändrats i någon stor utsträckning	18
5.4. Sammanfattning av resultat av empiri	19
6. Analys	20
7. Slutsats	22
Källor	25
Internet källor	26
Bilaga	27
Intervjufrågor med lärarna i årskurs sex, hösten 2013	27

1. Inledning

I detta kapitel skall studien och dess ämnesområde presenteras. Kapitlet innehåller bakgrund och problemformulering, syfte och frågeställning och avgränsning.

1.1. Bakgrund och Problemformulering

Fram till 1960-talet hade eleverna i grundskolan absoluta betyg från och med årskurs ett, det innebar att betygen var bokstäver på en sjugradig skala (Ds 2010:15, s. 25-26).

På 1970-talet i samband med en ny läroplan för grundskolan läsåret 1970/71 blev betygstillfällena färre. Betygsättningen var i slutet av vårtermin i årskurs tre, sex och sju och i slutet av varje termin i årskurs åtta och nio, där det sattes betyg i några ämnen mer än tidigare (Ds 2010:15, s. 27).

I samband med Lgr 80 (läroplan för grundskolan 1980) trädde ikraft läsåret 1982/83 minskade antal betygsättningar i grundskolan ännu mer. Betyg sattes först i årskurs åtta på höstterminen. Betygen var femgradiga (Ds 2010:15, s. 27).

1994 kom det målrelaterade betygssystemet. Ett skäl till att man bytte betygssystem var att de normrelaterade betygen sa mer om rangordningen mellan eleverna är vilka kunskaper de besatte (Forsberg och Lindberg 2010, s. 28).

I februari 2009 beslutade riksdagen om den nya betygsskalan i enlighet med regeringens proposition. Betygsskalan är sex steg med beteckningar A, B, C, D, E och F. Där bokstäverna A-E betecknar godkända resultat och F är icke godkänt (Ds 2010:15, s. 22).

Betygsättning i årskurs sex har genomförts med tanken att betyg bidrar till att elever som har svårt att uppnå kunskapskraven tidigare uppmärksammas av rektor och lärare. Betyg hjälper också föräldrar att få reda på hur det går för deras barn i skolan och barnens skolarbete (www.regeringen.se).

Syftet med de reformer som regeringen har vidtagit är att skapa en trygg och kunskapsinriktad skola, där värdet av läraryrket värderas högt och alla elever blir sedda. För att ännu mera förstärka vidareutvecklingen av elevernas kunskap har regeringen med hjälp av riksdagen bestämt att betyg ska sätta från och med årskurs sex och åtgärderna byggs på arbetsgruppens uppdrag, där undersökningar och utvärderingar både på nationella och internationella nivå visar att den svenska skolans resultat jämfört med början av 1990-talet har blivit sämre i vissa

ämnen såsom naturvetenskap, läsförståelse och matematik (Ds 2010:15, s. 23-24).

Regeringens förslag om betyg i årskurs sex beslutades av riksdagen i slutet av 2010 (SOU 2013:30, s. 78). Betygsättningen i årskurs sex i grundskolan började i hösten 2012. Detta innebär att eleverna kommer att få betyg varje termin från och med höstterminen 2012 i årskurs 6 till och med årskurs 9 i grundskolan (www.regeringen.se).

Redan under den tid som husförhören förekom fanns betyg med i bilden. ”Eleven” fick bland annat betyg i innanläsning och förstånd. När vi sedan kommer fram till folkskoletiden började eleverna få betyg i ordning och uppförande, men även i olika skolämnena. 1969 infördes dock en läroplan som avskaffade betyg i ordning och uppförande. Men skolans fostrande roll är fortfarande central. När folkskolestadgan i slutet av 1800-talet trädde i kraft och även då läroverksstadgan kom i början av 1900-talet infördes ett gemensamt betygssystem, med bokstavsbeteckningar och sju skalsteg (Forsberg och Lindberg 2010).

När man läser Lundahls bok (2006) får man reda på varför betyg kom till. De var från början ett urvalsinstrument för kejsaren i Kina för att genom examination välja ut vem som passade som ämbetsman eller inte (s. 29).

I en artikel hittade vi även andra förklaringar till varför vi har betyg. Melin (2010) refererar vad Christina Cliffordson, professor i pedagogik, säger om varför betyg finns. Cliffordson menar att betyg är ett urvalsinstrument, tidigare när vi hade ett normrelaterat betygssystem (siffror) tyckte kritikerna att dessa betyg inte sa något om kunskapsnivån för varje individ utan endast rangordnade elever. Det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet ska mäta elevernas kunskaper och även ge dem återkoppling om de nått målen (Cliffordson i Melin 2010).

Vi har valt att skriva om betygsättning i årskurs sex med tanke på att denna reform är ny och det finns inte så mycket forskning på det specifika området. Inom skolvärlden händer det mycket hela tiden och det kommer ofta nya förslag från regering och riksdagspartier om hur man ska förbättra den svenska skolan. Betygsättning i årskurs sex är som vi tidigare påpekat nytt för både elever och lärare och därför är vi intresserade av att ta reda på vad skolans personal, alltså lärarna tycker om betygsättningen.

Det finns mycket forskning på området betyg och bedömning, både nationell och internationell (Prieto i www.sverigesradio.se), men ingen forskning har ännu gjorts på vad lärarna tycker om betygsättning i årskurs sex. Det finns dock forskning på vad lärarna tycker

om betygsättningen i årskurs sex innan den genomfördes, men vi vill veta vad de tycker idag om betyg i årskurs sex efter att betyg infördes i denna årskurs. Forskning har också gjorts på hur elever påverkas av betygsättning i sjätte klass, till exempel Sjögren (2010).

En del gillar inte betyg alls och vill ta bort dem, andra vill ha kvar dem. Vissa vill ha betyg ofta, några bara vid några få tillfällen. Många anser att betyg leder till jämförelser och osund konkurrens, vilket betygssystem som än finns. Oavsett betygssystem konkurrerar eleverna och blir jämförda med varandra och det kommer man inte ifrån vad för betygssystem man än har (SOU 1977: 9, s. 6).

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att beskriva lärarnas upplevelse och uppfattning om betygsättning i årskurs sex. Vidare vill vi se vilka förändringar som har skett inom läraryrket sedan denna betygsättning infördes i årskurs sex. Därför har följande huvudfråga och två delfrågor ställts för att uppnå detta syfte.

- *Hur upplever lärarna i grundskolan den nya betygsättningen i årskurs sex?*
- *Hur har lärarnas situation förändrats sedan betygsättningen i årskurs sex infördes?*
- *Hur upplever lärarna att elevernas prestationer förändrats sedan betygsättningen i årskurs sex infördes?*

1.3. Avgränsning

Vi har valt att skriva om en specifik reform inom den svenska kommunala grundskolan, se uppsatsens syfte. Uppsatsens forskningsfrågor fokuserar på betygsättningen i sjätte klass och handlar bara om lärarna i sjätte klass och deras upplevelser kring betygsättning. Att vi valt just lärarna beror på att de har direkt kontakt med sina elever.

Vi har valt att avgränsa oss till just kommunala skolor i vår studie eftersom det var lättare att få tag i lärare därifrån än från de privata skolorna. Våra intervjupersoner var sju lärare på tre skolor.

Vi har medvetet valt att inte intervjua eleverna själva i årskurs sex på grund av att vi antagligen skulle behövt tillstånd från barnens föräldrar för att få genomföra intervjuerna. Vi har även valt att bortse från särgrundskolan och andra skolformer såsom sameskolan i vår

studie. Vi är medvetna om att med hjälp av våra intervjuer kommer vi inte få ett tillräckligt stort underlag för att bestämma om det vi får fram även kan appliceras på andra skolor i hela Sverige. Men vi hoppas ändå att vi med vår studie kan bidra med en del till forskningen om detta ämne.

2. Metod

I detta kapitel beskrivs på vilket sätt studien har genomförts och vilken metod och forskningsdesign som har använts.

2.1. Forskningsmetod och design

Metoden som används i denna studie är av kvalitativ metod, vilket innebär att vid insamling och analys av data ligger tonvikten på ord (Bryman 2011, s. 340). Designen vi valt till vår uppsats är tvärsnittsdesign, vilket innebär att samlar in data från mer än ett enda fall (mer än en skola) vid en viss tidpunkt (ibid s. 64). Vi anser att denna design passar vår studie eftersom ett bättre alternativ knappast finns. Alternativet hade i sådana fall varit att intervjua lärarna innan och efter betygsättning gjorts av lärarna, men det hade inte låtit sig göras till denna korta uppsats.

Vi har valt att gå efter de steg som Bryman beskriver som viktigaste i en kvalitativ undersökning (2011, s. 346). Stegen innebär att man efter att ha valt forskningsfrågor väljer ut relevanta platser samt undersökningsspersoner. Platserna blev för oss tre grundskolor i Göteborgs stad, där vi intervjuade sju lärare totalt. Sedan samlar vi in all data. Det innebar för oss att vi gjorde de tidigare nämnda intervjuerna och vi läste och sammanfattade det viktigaste från de böcker vi valt att använda oss av till denna studie. Nästa steg är att vi tolkar data. I detta steg ville vi se vilka svar vi funnit på våra forskningsfrågor.

Sist men inte minst har vi nått fram till en rapport av resultat och slutsatser. Det innebär att vi nu ska övertyga läsarna till vårt arbete om trovärdigheten och hållbarheten i våra tolkningar av resultaten (Bryman 2011, s. 346). Trovärdigheten och hållbarheten av våra tolkningar av resultaten av vår empiri består i att de lärare vi intervjuat är insatta i elevernas prestationer eftersom de träffar eleverna dagligen och därför så blir trovärdigheten ganska stor kring vad lärarna säger om betyg och betygsättning i årskurs sex. Även de citat vi har i vår empiri ökar trovärdigheten i vårt resultat.

2.2. Metod för datainsamling

Med hjälp av en väl genomförd intervju samlade vi in data som uppfyllde särskilda krav på användbarhet. Det är oftast tre krav som dyker upp i vetenskapliga sammanhang, nämligen: Kravet på reliabilitet (att metoden ger tillförlitliga resultat). Kravet på validitet, det vill säga att resultaten måste vara giltiga och så slutligen att det ska vara möjligt för andra att kritiskt granska slutsatserna (Lantz 2007, s. 10).

I följande stycke presenteras vilken typ av intervju som har använts i uppsatsen, eftersom intervjuformerna skiljer sig från varandra när det gäller insamling av data, framställer olika sammanhang och ger olika resultat och slutsatser (Lantz 2007, s. 29). Intervjumodellen är semistrukturerad, det vill säga intervjuer med ett frågeschema där ordningsföljden på frågorna varierar och med en möjlighet till att ställa uppföljningsfrågor till viktiga svar som ges av respondenterna. Vi har hämtat några av våra frågor till intervjuerna ifrån en uppsats av Andersson (2013), då vi tycker att de frågorna var ungefär vad vi ville fråga ”våra” lärare. Vi tänker oss att det även var möjligt att göra strukturerade intervjuer i vår studie, det vill säga att vi följde ett frågeschema till punkt och pricka och därmed inte ställde några följdfrågor, men då hade inte vi fått lika bra svar på våra frågor tror vi (Bryman 2011, s. 203 och 206 och 415). Vi har gjort en kvalitativ studie och använt oss av ett induktivt angreppssätt (ibid s. 26ff). Med ett induktivt angreppssätt är teorin produkten av ett forskningsinlägg. Den induktiva gången innebär därmed att man drar generaliserbara slutsatser med hjälp av observationer (ibid s. 28).

2.3. Urval

Vi har valt att göra intervjuer och inte till exempel enkäter till vår empiri på grund av att vid enkätundersökningar får man antagligen räkna med ett antal bortfall, det vill säga att respondenterna helt enkelt inte svarar på enkäten, dessutom skulle det kostat oss att skicka ut alla enkäter. Vid intervjuerna ställdes frågor till sju lärare både män och kvinnor vid tre kommunala grundskolor i Göteborgs stad. Lärarna vi intervjuade hade mellan sex och 29 års erfarenhet som yrkesverksamma lärare och varje intervju tog cirka en kvart.

Lärarna kunde vid intervjuerna ge utförliga svar på de frågor vi ställde och det var lätt för oss att ställa följdfrågor om så behövdes för att förtydliga. Även det faktum att vi satt ner och samtalade med respondenterna personligen gjorde att ett intresse lättare kunde uppkomma ifrån lärarnas sida (en enkät är det lättare att bara lägga ifrån sig). Eftersom vi ville få svar på

uppsatsens forskningsfrågor utifrån lärarnas perspektiv som undervisar i årskurs sex, därför har vi bara intervjuat lärare som är ansvariga för denna årskurs (Bryman 2011, s. 350).

2.4. Etik

Vi har gjort vår studie med hänsyn till etiska principerna som gäller respondenterna som är inblandade direkt i vår forskning. Principer så som informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav. Där vi har informerat våra respondenter vilka vi är och vad vi läser, samtidigt vad vår forskning handlar om och att deras deltagande i undersökningen är frivilligt och de kan hoppa av när de vill. Respondenterna bestämde själva om de skulle delta i intervjun eller inte. Respondenternas personuppgifter är viktiga och de har behandlats med största möjliga konfidentialitet. Uppgifterna som vi samlat in från respondenterna har vi bara använt till vår studie (Bryman 2011, s. 131-132).

3. Tidigare forskning

Kapitlet består av studier och forskning som hittills gjorts om betygsättning i helhet och betygsättning i årskurs sex.

Enligt Djuvfeldt och Wedman (2007) hade de flesta av lärarna en positiv syn på att betyg ska sättas tidigare än årskurs åtta. Detta innebär att de tyckte årskurs sex kan vara lämpligt för betygsättning. De som tycker att det är negativt med betygsättningen understryker ofta att betygen uppmuntrar endast en del av eleverna som är redan ambitiösa och begåvad, dessutom betyget kan ledda till att en del av eleverna som inte klarar av studierna tappar tidigt intresset för studierna. I en annan undersökning som gjordes 2006 av Lärarnas Riksförbundet visade det sig att mer än 80 procent av föräldrarna tyckte att barnen skulle få betyg innan årskurs nio och 50 procent av de tyckte att barnen kan få betyg från och med årskurs sex. Orsaken var att man får ett tydligt besked om barnens kunskaps nivå med hjälp av betyget (Ds 2010:15, s. 39).

När det gäller betyg och betygsättning finns det olika åsikter bland lärarna. En del tycker att betyg inte skulle finnas alls och andra anser att det är positivt med tidiga betyg. Vidare har vissa lärare inga problem med att sätta betyg, men däremot finns det lärare som tycker att det är svårt, hemskt och ångestfyllt. Förutom detta lärarna känner pressen på sig och att man ska vara noga att missa inget inför betygsättningen, samtidigt tänker de på huruvida de kan hjälpa eller stjälp eleven. Vidare har vissa lärare svårt att förmedla till eleven att vad han eller hon

har fått betyg på och lärarna kan även ha vissa svårigheter med att skilja en VG-uppsats från en MVG-uppsats (Djuvfeldt och Wedman 2007, s. 25-26).

Betyg fungerar som drivkraft för en del av eleverna och blir ett mål att sträva för att uppnå tycker en del av lärarna. Vissa elever vet redan att vad de är bra på och vilken kunskap de har, därför blir de mer självgående och får högre betyg. Dessutom betyg kan peppa och vägleda ambitiösa och begåvade elever. Betyg för elever är ett kvitto som de får på det arbetet de har gjort och har lagt ner tid på. Betyg kan vara ett bra hjälpmedel för eleven att visa mer engagemang för sitt skolarbete och sina studier (Djuvfeldt och Wedman 2007, s. 27-28).

Djuvfeldt och Wedman (2007) menar att betyg är onödigt för eleverna eftersom de har en inre kraft som driver dem, dessutom betyg kan inte gynna vilken elev som helst och betyg kan inte påverka elevernas motivation till studier positivt. Betygen kan vara orsak till att många elever upplever stress och mår dåligt. Ett IG-betyg hos eleven kan tolkas som brist på elevens personlighet istället som brist i ämneskunskaper. Betyg i grundskolan har ingen stor betydelse förutom att det är ett verktyg när man söker vidare till gymnasieskolan. Att en elev får dåligt betyg behöver inte innebära att eleven har dåliga kunskaper i ämnet, eftersom vissa elever har problem och bekymmer utanför skolan, hemma eller med kompisar och detta kan leda till att en elev tappar motivation till skolan och skolarbetet. I sådana situationer lärarna har ett stort ansvar att se till runt om kring eleverna och bemöta eleverna på rättvist sätt och försök att hjälpa eleverna med det som behövs (s. 28-29).

I en uppsats från Malmö universitet deltog flera grundskolelärare i en undersökning om betyg i sjätte klass innan betygen infördes. Lärarnas åsikter om betyg går isär. Många lärare är negativa till betyg i sexan och de anger flera olika skäl till detta. ”Jag tycker (tror) att det sänker fler elever än vad det stärker”. ”Åk 6 är ofta ett avslut innan högstadiet, bättre att de går in i betygscirkusen där, då det är samma lärarlag som kommer att följa dem.” En annan lärare säger att hennes eller hans elever känner sig stressade inför betygen och att de inte är redo för betyg i sexan. På grund av sina elevers inställning blir alltså denna lärare också negativt inställd till betyg (Andersson 2013, s. 26-30).

Samtidigt fanns det lärare som var mer positiva till betyg i årskurs sex. De tycker att det är nödvändig kunskapsmätning som ser till att eleverna skärper sig tidigare. Man tycker även att elever som blir betygsatta redan i sexan får lättare att klara av kraven i skolan (Andersson 2013, s. 26-30).

”tveksam till betygssättning som bedömningsinstrument men när betyg finns tror jag det kan vara till nytta för en del elever att de får de första betygen tidigare än till julen i åttan.” Detta är ett citat från en lärare som tycker att det finns något positivt och negativt med betyg i sexan. (Andersson 2013, s. 26-30).

4. Teoretiskt ramverk

Kapitlet består av teori kring uppsats ämne som har samlats från olika böcker, artiklar och webb sidor. Kapitlet innehåller avsnitten implementering, lärare och rektor, varför betyg, kunskap och betyg. Uppdelningen av kapitlet underlättar kapitlet innehåll förståelse för läsaren.

4.1. Implementering

Forskning och utvärdering har visat sig vara två faktorer som har stor betydelse när det gäller implementering av reformer och förändringar. Med implementering avses där reformerna utarbetas av politikerna till och med dem institutionaliserats. För det första behövs kunskap om tiden för att kunna utföra förändringen och för det andra även vilka faktorer som kan påverka utgången av förändringen (SOU 2013:30, s. 43).

Ordet implementering går att förklara med ett annat ord, nämligen genomföra. Genomföra är alltså lika med implementering. Vid implementering genomför man ett projekt, en policy eller ett program och dessa omsätts till praktik. Eftersom det finns olika synsätt på genomförandefasen (top-down, bottom-up m.m) har man utifrån dessa försökt hitta förklaringar till det så kallade implementeringsproblemet, det vill säga att politiska beslut sällan blir så som beslutsfattarna har tänkt sig det hela. Inom implementeringsforskningen brukar man tala om tre saker som är förutsättningar för att implementeringen ska bli lyckad. De som ska genomföra till exempel ett program måste förstå dess innebörd, vilja praktisera det i sitt dagliga arbete och även ha tillgång till rätt resurser för att kunna omsätta programmet i praktiken (Lindgren 2012, s. 45-46).

4.2. Lärare och rektor

Den nya skollagen innehåller några allmänna bestämmelser om betyg. Där rektor har ansvar att se till betygssättningen ska äga rum på ett felfritt sätt. Betygen ska sättas av lärare som undervisar, dessutom ska de informera eleven och vårdnadshavare orsaken för det betyg som

eleven har fått. Betygen kan ändras från personen som har fattat beslut om betyget är tydligt felaktigt (Skolverket 2010, s. 10).

Eleverna skall betygsättas enligt läroplanen (Lpo 94). Där varje elev får betyg gentemot hur stort av målen de har uppnått som uttrycks i kursplanen för varje ämne. Inför betygsättningen lärare ska ta hänsyn till eleven kunskap och det som eleven har gjort och göra en omfattande bedömning (Ds 2010:15, s. 38-39).

Enligt Djuvfeldt och Wedman (2007) har lärarna belastats med mer ansvar i skolan sedan den nya skolreformen genomfördes. Problem med betyg och betygsättning som har uppstått kan inte vara lärarnas fel, eftersom lärarna har mycket mer att ta hand om och tänka på jämfört med tidigare. Det kan vara dröm att förvänta oss lärarna skapa likvärdig betygsättning och samtidigt vara stöd för varje elev. I en sådan situation man kan inte förvänta sig att lärarna utför alla sina uppgifter med stor noggrannhet (s. 12).

Lärare och rektor skulle kunna få nå tillräckliga kunskaper om kursplaner, betygsriterier och andra bestämmelser för att kunna utföra likvärdig betygsättning. För att lärare ska kunna utföra likvärdig betygsättning har vissa instanser så som regering, riksdag och skolverk har huvud ansvar att underlätta uppdraget till lärare, eftersom det är de som fattar beslut om läroplan, kursplaner och betygsriterier. Andra förutsättningar måste skapas på lokal nivå för att lärarna kunna nå den information som de behöver, lärare ska känna sig när det gäller stödmaterial. Lärarna ska få möjlighet att diskutera sin betygsättning och bedömning med sina kollegor, eftersom detta uppfylla en av dem kraven som behövs för likvärdig betygsättning (RiR 2011, s. 29).

Lärarna ska följa viss bestämmelse som står i grundskoleförordning (1994:1194), läroplan (Lpo 94), skolverkets föreskrifter och betygsriterier i sin betygsättning och bedömning. Enligt läroplanen rektor har till uppgift se till att lärarna utföra sina uppgifter på ett professionellt sätt (RiR 2011, s. 30).

4.3. Varför betyg

Sedan 40-talet betyg har haft stort betydelse för att nå högre studier i Sverige och detta är det viktigaste skälet att betyg i olika sammanhang ger starka känslor. Upplevelserna kring betyg kan vara traumatiska eftersom eleven känner sig att man inte blir bedömd bara av sina

prestationer utan av hela personen. Upplevelser kring lågt betyg kan innebära att man känner sig otillräcklig och får en negativ identitet (Andersson 1999, s. 7).

Ordet betyg betyder olika saker, men i skolsammanhang är betyg oftast en sammanfattning på vad eleven kan och vilka färdigheter han eller hon har. Enligt Lindblad (1991) finns det tre betygssystem eller bedömningsmodeller: normrelaterat: Elevens prestationer bedöms i jämförelse med andra elever från samma grupp som läst samma kurs. Målrelaterat: Individens prestationer granskas genom ett i förväg bestämt mål. Individrelaterat: Innebär att individens prestationer nu vägs mot individens prestationer då (Lindblad 1991 i Tholin 2006, s. 59).

Tanken bakom målrelaterad betygsättning är att elev ska få betyg i förhållande till det som elev kan eller elevs kunskap inget annat (Djuvfeldt och Wedman 2007, s. 10).

Förutom att förmedla kunskap har skolan även andra uppgifter. I vardagen försöker man anpassa arbetssätt och innehåll i undervisningen som passar skolans mål. Kunskap är mer än minneskunskaper, eleven ska även lära sig att tänka självständigt kring det han eller hon lärt sig. Många barn i skolan fokuserar på det som betygsätts, de anser att ett bra betyg är det allra viktigaste medan sådant som de anser vara av mindre vikt slösar de inte sin tid på. Betygen ger endast information om elevens kunskaper och utelämnar annan information. På vissa utbildningar kan andra kvalifikationer räknas än kunskaper i grundskolans ämnen och därför kan man säga att betygen ger en ensidig information med fokus på kunskap (SOU 1977:9 s. 16).

Varför har vi betyg i skolan egentligen? Jo, för att betygen ger information om eleven när han eller hon byter stadium eller flyttar från en skola till en annan. Betygen ger information till arbetsgivare. Betygen ger motivation. Tanken att beröm kan sporra en individ att göra bättre ifrån sig än annars finns överallt i samhället. Samtidigt som klander och straff inte längre är lika vanligt. Idag försöker till exempel skolan att hitta andra sätt för att hjälpa elever som inte har det så lätt, hjälp och stöd fungerar bättre än klander. Betyg hjälper elever att anpassa sig till den konkurrens de senare möter i arbetslivet. Med betygens hjälp väljs de elever ut som ska tas in på högre utbildningar som har fler sökande än platser (SOU 1977:9, s. 16-18).

Betygssystemet och matriserna ska vara lättförstådda och tydliga för både lärare och eleverna, eftersom lätt uppfattande matris ger eleverna trygghet och dem förstår vad dem ska göra eller vad som kräver för att få ett bra betyg. Eleven ska veta vilken nivå han/hon ligger på och hur

är det med sina studier, dessutom vad kräver för att eleven förbättra sig och nå bättre resultat (Djuvfeldt och Wedman 2007, s. 23-24).

Lärare och beslutfattarnas insikt historisk av elevs kunskaps bedömning i skolan under olika perioder är viktigt och har stort betydelse. Eftersom barnens kunskaps bedömning i skolan inte är viktigt bara på grund av barnens framtid karriärmöjligheter, utan trovärdighet för deras kunskap från samhället och medborgarna (Korp 2003, s. 25).

Att sätta betyg på unga i denna ålder är något stor och samtidigt ett känsligt föremål, eftersom den har fastställande betydelse för eleven själv och för dennes eller dennas framtidsutsikter (Fjellström 2002).

4.4. Kunskap och betyg

Allal och Ducrey som presenteras i Tholins avhandling (2006) skriver om proximal utvecklingszon och menar att en konsekvens av detta begrepp är att det blir viktigare att se vad eleven gör när de samarbetar med andra än vad de gör på egen hand i skolan. Även Gipps är inne på ett liknande spår; han menar att för att en lärare ska kunna göra en rättvis bedömning av eleven är det viktigt att läraren får en bild av hur eleven visar sin kunskap i olika situationer samt vilken hjälp eller redskap eleven behöver för att lösa en uppgift (Gipps i Tholin 2006, s. 28).

Betygskriterier görs för varje läroplan som numera är målstyrd och det finns med detta ett problem; att formulera kriterier som är tydliga för lärarna att förstå när de ska omsätta kriterierna i praktik när de sätter betygen. Kriterierna får heller inte vara för låsta, utan ska vara så pass öppna att de kan tolkas lokalt. I skolverkets undervisningsråd går att läsa om hur stor denna utmaning är. Betygskriterierna får inte förhindra skolornas frihet att själva bestämma hur målen ska uppnås (Linde 2003, s. 97).

I Sjögrens rapport (2010) står det om att elever som blir utsatta för en tuff betygsättning klarar kunskapstester bättre, men å andra sidan kan höjda krav i skolan vara något som får svaga elever att ge upp eller att de misslyckas. Huruvida betyg ska finnas eller inte har länge varit en omdiskuterad fråga iden svenska skoldebatten. Motståndarna brukar hävda att betyg leder till osund konkurrens och att betygen skadar svaga barn, medan förespråkarna säger att betyg underlättar för lärare och föräldrar att följa upp och motverka att barn hamnar efter i skolan. Författaren menar att betyg kan vara både positiva och negativa i teorin och att betygens

effekter inte är lika för alla elever. Betyg kan ses som en form av belöning för ernådda resultat. För de elever som med lite ansträngning vill nå ett högre betyg kan betyg vara en motivation och leda till positiva inlärningseffekter. Om däremot nivån är för hög eller för låg försvinner motivationens effekt. Betyg kan också ge information om elevens styrkor och svagheter. Om betygen sätter fokus på fel saker kan det innebära att de blir icke-motiverande, likaså om de medverkar till att elevens självförtroende skadas. Om däremot betygen säger att arbete lönar sig och att eleven kan nå det resultat den vill blir betyg en form av motivation (s. 3-4).

Forskare menar att i teorin kan betyg vara bra för studieresultaten. De kan öka sådant som motivationen och ge återkoppling till elever och föräldrar. Dock, i verkligheten verkar inte betyg på detta sätt. En större israelisk undersökning på sjundeklassare visar att de som fick betyg höjde inte sina resultat. Inte ens när det gavs både betyg och skriftliga omdömen höjdes betygen. Däremot höjde gruppen med bara skriftliga kommentarer sina resultat, i genomsnitt med 30 procent. Forskarna menar att betyget, den yttre motivationen, förgör den inre motivationen, eleven tänker inte att den lär sig för sin egen skull. Idéerna kommer från beteendevetenskapen. Forskarna menar att betyg kan vara förgörande för självbilden (Nilsson 2007), får en elev ett dåligt betyg stänger han eller hon av inlärningen, även brittiska studier visar samma sak. Tillbaka till den israeliska studien så visade den att det var endast bland de få med bra betyg som en liten positiv effekt kunde skönjas. Kohns studier visar att betyg är som en bonusbaserad lön. Man arbetar bara för betyget och när man gjort vad som krävs för att nå det slutar jakten. Svaga elever får sämre självkänsla och motivationen sänks för dem och starkare elever anstränger sig mindre och får sin motivation sänkt på grund av betyget (Nilsson 2007). Fler betygssteg betyder enligt regeringen tydligare information till elever och föräldrar till exempel genom att den nya betygsskalan från och med höstterminen 2012 ger lärarna en större möjlighet att precisera vad gäller bedömningen av elevernas kunskaper. På grund av att det finns fler betygssteg mellan högsta och lägsta betyg tänker regeringen att den nya betygsskalan ska inspirera elever att göra bättre ifrån sig eftersom fler elever nu har möjlighet att nå närmast ett högt betygssteg. Som kunskapskraven ser ut idag har de så kallade värdeorden en viktig plats. Värdeorden uttrycker kunskapsnivåer för olika betygssteg. För att kunskapskraven ska bli tydliga har varje betygssteg ett bestämt antal värdeord som bara används för det enskilda betygssteget. Kvaliteten i kunskaperna ska bedömas med hjälp av värdeorden (SOU 2013:30 s. 82-83).

5. Resultatet av empiri

Kapitlet innehåller lärarnas svar på intervjufrågorna och frågorna fick de svara på en och en. Kapitlet består av tre delar, där varje del kan kopplas till en av våra forskningsfrågor.

5.1. Lärarna upplever att betygsättning i årskurs sex är både positivt och negativt i de flesta fall

En del av lärarna vi intervjuade sa att de är positivt inställda till betyg i årskurs sex. Dessa lärare anser att betygen kan sporra vissa elever och göra dem mer engagerade. I det stora hela är betyg bra för eleverna, nu får de ju veta tidigare hur de ligger till och de får inte en chock sedan i åttan om det skulle vara så att de inte ligger bra till. För en del blir betygen en piska som får dem att arbeta hårdare. Betyg är bra i sexan, så länge lärarna kan kommunicera betygen till barn och föräldrar. Kraven på eleverna är efter betygsättningen tydligare.

”Så jag tycker det är positivt i sista änden. Det blir en drivkraft och en morot. Både kring lärare och elever”.

Däremot fanns det lärare som tyckte att det är negativt med betygsättningen i årskurs sex. Betygen hämmar eleverna. Betygen sätter en stämpel på de barn som redan har det svårt i skolan. Betygen påverkar dessa elever i negativ riktning, de får sämre självkänsla och sämre självförtroende. En del elever upplever betyg i sexan som något orättvist. Det är inte roligt när de får veta vad de fått i betyg och de blir missnöjda. En del elever slår bakut när de får veta att de fått ett F och struntar sedan i skolarbetet.

”Jag har ganska negativ syn på betygsättning i årskurs sex. Jag tycker att det är för tidigt, jag tycker vi stressar barnen, jag tycker inte de är avgörande. Jag tycker de är ganska oviktiga, för att man kommer ändå vidare till högstadiet”.

”... de får en stämpel att de inte kan och de har inte gjort det de borde och allt vad det är”.

Lärarna tycker att det här med betygsättning är både positivt och negativt. Tempot har blivit högre i skolan nu efter betyg infördes i sexan. Kunskap är ju att låta allting sjunka in och att hinna reflektera över vad man lärt sig. Just nu finns det en liten nackdel med betyg tidigt, men det blir bättre när det gått några år och systemet blivit mer förankrat. Det är viktigt att lärarna tänker på att betyg ska vara en morot för eleverna och inte ett hot. Förhoppningsvis är betyg positivt för eleverna. De får ju en inblick i hur det blir sedan på högstadiet. De vet då vad som väntar och vet kanske bättre hur de ska prestera. Det går inte att uttryckligen säga att det är

positivt eller negativt med betyg för elever i årskurs sex. Men för de barn som är svaga blir betyg något negativt och de blir säkert inte glada av att bli till exempel underkända. Lärarna pratar ofta med eleverna om hur de ligger till. Lärarna får i vissa fall lugna ner oroliga föräldrar och lärarna får förklara för föräldrarna att det inte är så farligt med betyg. Det hänger också mycket på lärarna och att de gör tydligt för eleverna vad de behöver göra för ett bra betyg.

”...jag märker att många presterar bättre, både i läxförhör och deras uppgifter som vi ger på lektionerna. Sedan dem som är riktigt svaga som har tufft att lära sig saker kan jag inte alltid hålla med att det är positivt, de presterar inte bättre för att betygen finns, utan de måste få lärarledda lektioner, pedagogiskt, i lugn takt som vanligt så att jag tror det gynnar dem som är duktiga i skolan helt enkelt som har lätt för sig och att lära sig.”

5.2. Den nya betygsättningen har gjort att lärarna tittar mer i läroplanen, lektionerna är mer allvarsamma än tidigare och lärarna upplever sitt arbete som mer stressfyllt

Lärare måste nuförtiden uttrycka sig på ett annat sätt än tidigare. De får nu påminna eleverna att det sätts betyg på deras prestationer. Nuförtiden tittar lärarna mer i läroplanen än tidigare för att lära sig vad som krävs för de olika betygen. Arbetet som lärare har blivit mer stressfyllt sedan reformen infördes och nu måste läroplanen följas mer noggrant än tidigare. Dagens lektioner är mer allvarsamma, istället för att motivera eleverna med arbetsglädje får lärarna säga att den här uppgiften kommer synas i betyget. Lärarna pratar också mer bedömning nu. Takten lärarna går igenom ämnena har ökat och förut gick man mer in på djupet i ämnena, nu går allt snabbare. I dag får lärarna bryta ner målen och göra dem mer begripliga för eleverna och lärarna får även anpassa terminsplaneringen så att den motsvarar den nya läroplanens mål. Lärarna har fått bli mer tydliga i varje moment i undervisningen, både för elevernas skull och för deras föräldrar. Lärare idag är mer styrda av en matris som måste följas, innan var det mer fritt för dem att tolka.

”Så det är väldigt mycket mer dokumentation, det tar oerhört mycket tid i de skriftliga omdömena, förbereder sig inför samtal, utvecklingssamtal”

Lärarna diskuterar med varandra när man undervisar i samma årskurs. Det underlättar att sätta betyg när lärarna samarbetar.

” Det är ju arbetslag med tre pedagoger i våra arbetslag då, vi pratar om betyg mycket, vi pratar om betyg över lag mycket med hela mellanstadiet och nu är det ju första gången vi sätter betyg allra första gången på våra elever, så vi har redan börjat prata mycket om det. Sen när de kommer till de här vi verkligen ska sätta sista betyget, så kommer vi säkert diskutera dem som vi är lite osäkra på”.

Under terminen diskuterar lärarna med varandra om betygen och efter nationella prov säger även rektorn vad hon tycker. Lärarna diskuterar inte vanligen med rektor, men de kan diskutera med varandra om de har ämnen ihop. Annars är varje lärare ansvarig för att sätta betyg i sina ämnen. Rektorn har lämnat ansvaret till lärarna när det gäller betygsättning.

”Sen tror jag om jag hade gått till min rektor och bett om hjälp så klart hon hade funnits där och hjälpt mig...”.

De flesta av lärarna har inte fått någon speciell utbildning inför betygsättningen i årskurs sex. Utbildningen får man söka sig till själv. Det finns stöd att få i detta arbete från skolverket om hur man sätter betyg. Vissa lärare har varit på en konferens där det pratades betyg och sedan arrangerade även skolverket en dag om betygsättning. Dessutom anser lärarna att utbildningen de fått kring betygsättning inte varit tillräcklig. Det är lite upp till varje lärare att ta reda information om den nya reformen i praktiken. Det anordnades också en kurs på Göteborgs universitet för två år sedan som inte var tillfredsställande.

” Men jag har läst och läser hela tiden...”.

Lärarna har varit på en konferens som gällde betyget i både sexan, sjuan, åttan och nian. Det finns bedömningsutbildningar, men dessa har de inte varit på.

Lärarna har fått utbildning från skolverket, bland annat på Svenska mässan där de lärt sig hur man ska tänka med betygsättning.

”...jag tyckte ju att den var bra för jag behövde få mer kött på benen för att vi jobbar ju mot förmågor”.

5.3. Elevernas prestationer har inte förändrats i någon stor utsträckning

Prestationerna har inte blivit sämre, istället har kanske några presterat bättre. De som redan var duktiga för dem har det inte blivit någon skillnad. I de flesta fall har inte prestationerna

förändrats alls. För vissa elever har betyg i sexan fått en positiv effekt på deras prestationer, de gör nu lite mer än bara det nödvändigaste. Betygen har hjälpt de som redan var duktiga att prestera eftersom de vill bli ännu bättre.

”...utan möjligtvis de som var lita lata, de kanske har förbättrat sin prestation”.

De som har det svårt i skolan presterar inte bättre nu jämfört med innan betygen infördes. En lärare hävdar att vissa elever har stött på svårigheter i skolan när de nu måste koda av och analysera kunskapskraven i alla ämnen. Elever som kommer från en annan skola hade kanske bättre betyg på den första skolan sedan kommer de till en ny skola med lite tuffare krav, då kanske de får ett sämre betyg och på det sättet presterar dessa elever sämre. De som har svårigheter från början kan bli skrämnda och tänka att de inte klarar av skolan.

”Så man kan använda det litegrann som en piska så att de får prestera ännu bättre, men man kan ha det som ett litet hjälpmedel, verktyg för att skjuta dem framför sig så”.

Det är lärarens jobb att visa eleverna vad de måste uppnå för varje betyg på skalan.

Alla lärare är överens om att det finns ett moment av stress hos eleverna efter att betygsättning i årskurs sex infördes.

”Jag tycker de ska vara roligt i skolan i den här årskursen speciellt, och det händer mycket i kroppen, det händer mycket utanför skolan och då blir betyg stressigt”.

Stressen finns hos många elever, tidigare kom den i åttan, nu kommer den redan i sexan.

”Vissa har ont i magen, får gå hem för huvudvärk och de kommer och beklagar sig, vi har ju flera prov i veckan...”.

5.4. Sammanfattning av resultat av empiri

Enligt lärarna kan betygsättningen i årskurs sex vara både positivt och negativt för eleverna men de säger samtidigt att det är så olika från fall till fall. Tempot har ökat sedan betyg infördes. Betyg kan vara en drivkraft för vissa elever att ägna mer tid åt sina studier och för att få ett bra resultat. Men samtidigt kan betyg påverka en del elever negativt, till exempel de som redan har det svårt i skolan och det är inte roligt när de blir underkända. Dessa barn kan tappa självförtroendet och kanske struntar i skolan. Prestationerna bland eleverna har inte förändrats mycket sedan betyg i sexan infördes. Elever som var redan duktiga ser man ingen skillnad på deras prestationer nu, men däremot vissa elever gör lite mer än bara det

nödvändigaste, till exempel de som var lite lata innan. Betyg ska vara en morot och inte ett hot för eleverna. Lärarnas uppgift är bland annat att förklara för både elever och föräldrar vad betygen innebär och hur eleverna ligger till med sina studier och vad de behöver göra för att blir bättre. Lärarna måste noggrant följa läroplanen nu än tidigare och deras yrke är numera fyllt av stress efter att reformen kom. Lärarna diskuterar mycket med varandra om betyg speciellt inför slutbetygen när de är lite osäkra. Lärarna har inte fått någon speciell utbildning inför betygsättningen, men de har fått lite allmän information. De brukar annars söka information på egen hand.

6. Analys

I denna del försöker vi att utföra en tolkningsprocess av det samlade materialet med utgångspunkten att den tolkningen ska ta hänsyn till uppsatsens syfte och forskningsfrågor.

Efter genomförda intervjuer med lärarna har vi sett vissa samband i deras svar samt att deras svar går att koppla till den teori och tidigare forskning vi läst till denna uppsats.

Enligt Sjögren (2010) kan betyg vara både positiva och negativa och betygens effekter är inte lika för alla elever. Detta har en del av lärarna också påpekat, nämligen att betygsättningen i årskurs sex påverkar eleverna både positivt och negativt, eftersom det skiljer sig från barn till barn. Men detta är egentligen inte något nytt, att betyg påverkar elever både positivt och negativt finns att läsa i forskning om betyg i allmänhet och är inte något unikt för betyg just i sjätte klass (Djuvfeldt och Wedman 2007).

Några lärare tyckte att elever som får betyg i årskurs sex kan blir sporrade och visa mer intresse och engagemang för sina studier. Elever som ägnar tid åt sina studier blir belönade med ett bra betyg och detta kan leda att eleverna kämpar mer för att för högre betyg hela tiden. Sjögren (2010) påpekar också att betyg kan gynna elever att nå högre resultat. Vidare ansåg resten av lärarna att det är bra att barnen får betyg redan i sexan istället för att de får en chock sedan i åttan. Andersson (2013) anser också att de elever som får betyg redan i sjätte klass får lättare att klara av skolans krav.

Enligt Djuvfeldt och Wedman (2007) höjer betyg elevers motivation till skolan och skolarbetet, dessutom fungerar betyg som kvitto på det arbetet som elev har lagt ner tid på. En del av lärarna hävdar att prestationer bland vissa elever har blivit bättre sedan betyg infördes i sexan och för de andra eleverna som var redan duktiga är det ingen skillnad på prestationer.

I litteraturen står att läsa att betyg ger motivation och att betyg hjälper elever att anpassa sig till den konkurrens de möter senare i livet (SOU 1977:9). Detta håller flera av lärarna med om, de hävdar att betyg blir en drivkraft och en morot för eleverna.

Sjögren (2010) hävdar att elever som blir utsatta för en tuff betygsättning klarar kunskapstester bättre, men å andra sidan kan höjda krav i skolan vara något som får svaga elever att ge upp eller att de misslyckas. En av de intervjuade lärarna anser att barn vid denna ålder inte borde få betyg, eftersom de har mycket annat att tänka på utanför skolan. Fjellström (2002) anser att det är något stort och känsligt att sätta betyg på barns kunskap i denna ålder, eftersom det har stor betydelse för eleven själv och för elevens framtidsutsikter.

Innan 1960-talet var lärarna fria i sin bedömning och avgjorde själva om betygsättningen (Ds 2010:15). Nu för tiden måste lärarna följa vissa allmänna bestämmelser om betyg och betygsättning och de är styrda av matriser. Rektorn ska se till att betygsättningen sker på ett felfritt sätt (skolan i förändring 2010). Varje elev får betyg i förhållande till hur stort av målen elev har uppnått (Ds 2010:15). Djuvfeldt och Wedman (2007) hävdar att nu för tiden lärarna belastas med mer ansvar än tidigare i skolan och det kan hända att lärarna inte hinner med alla sina uppgifter som de har. De flesta av lärarna som vi intervjuade ansåg att deras arbete är stressfyllt. De måste följas läroplanen noggrant, dagens lektioner är mer allvarsamma. Det är också mycket dokumentation, de skriftliga omdömena tar oerhört mycket tid från lärarna. Lärarna bryter ner målen och gör de mer begripliga för eleverna, idag pratar lärarna mycket om bedömning och hur eleven kan gå till väg för att uppnå målen, samtidigt måste lärarna förklara betygen för både elever och föräldrar. I en SOU (2013:30) står att tiden är viktig för att kunna genomföra en implementering av ett program eller policy till exempel. Det betyder att det tar tid innan man kan se effekterna av en genomförd reform. De flesta lärarna som vi intervjuade sa att det går inte att säga just nu om betyg i sexan är bra eller dåligt, det har ännu inte gått så lång tid för att någon ska kunna uttala sig om detta. Men detta är, för att förtydliga, inte ett resultat av vår empiri, utan vi visste redan innan vi ställde frågorna till ”våra” lärare att de inte skulle kunna uttala sig just nu om betygens effekter från hösten 2012.

Samtidigt påpekar lärarna också att de har fått lite stöd angående hur man sätter betyg i sexan och att de gärna sett att de kunde ha fått mer hjälp. Vi tolkar dessa svar som att lärarna saknar rätt resurser för att implementera en reform som betygsättning i sexan är. I Lindgrens bok (2012) står att de som ska genomföra till exempel ett program måste förstå dess innebörd,

vilja praktisera det i sitt dagliga arbete och även ha tillgång till rätt resurser för att kunna omsätta programmet i praktiken (s. 45-46). I vårt fall är det lärarna som ska vilja praktisera betygsättning dagligen ute på skolorna. De ska även ha tillgång till rätt resurser, i det här fallet relevant utbildning inför betygsättning m.m.

Om betygen sätter fokus på fel saker kan det innebära att de blir icke-motiverande, likaså om de medverkar till att elevens självförtroende skadas (Sjögren 2010). En lärare sa att de elever som presterar sämre i skolan kan få dåligt självförtroende av ett lågt eller icke godkänt betyg, eftersom de tänker att ett dåligt betyg innebär att de är dåliga människor. Detta resonemang går även att hitta i denna uppsats teori (Andersson 1999), där författaren tar upp otillräcklighet och negativ identitet i samband med att betyg sätts. En annan lärare anser att betyg hämmar vissa elever och att de sätter en stämpel på de barn som redan har det svårt i skolan. Eleverna kan påverkas så negativt av ett dåligt betyg att de struntar i sin skolgång och hur det går för dem om de får ett dåligt betyg. Djuvfeldt och Wedman (2007) skriver om att elever med dåliga betyg tappat intresset för sina studier. Vi tolkar lärarens svar och det som bland annat Andersson skriver om som att betyg inte är bra för svaga elever och de blir inte glada av underkänt betyg.

En del lärare får ångest av att sätta betyg och tycker det är svårt (Djuvfeldt och Wedman 2007). I våra intervjuer med lärarna säger de att tempot blivit högre både för dem själva och för eleverna. Från intervjuerna kunde vi också utläsa att lärarna tittar mer i läroplanen nu än tidigare för att de ska lära sig vad som krävs för de olika betygen.

7. Slutsats

Detta avsnitt innehåller uppsatsens slutsats och detta slutsatsen dras från materialet som vi har samlats för uppsatsen. Vi har intervjuat sju lärare i Göteborg stad och deras upplevelse kan inte representera alla lärarna i hela Sverige att vad de tycker och tänker om betygsättningen i årskurs sex. Uppsatsens underlag är begränsat och är inte tillräckligt för att säga att vårt resultat är heltäckande om betygsättningen i årskurs sex.

Lärarna som vi intervjuade tyckte olika om betygsättningen i årskurs sex, men nästan alla var överens om att det är fortfarande tidigt att se effekterna om betygsättningen i årskurs sex. Men samtidigt säger två tredjedelar av lärarna att betyg kan påverka eleverna positivt. Sammanfattningsvis påpekade de att betyg är som en drivkraft för elev, där eleven kämpar med sitt skolarbete hela tiden för att uppnå ett bra resultat. Vidare säger lärarna att när

eleverna får betyg kan detta leda till att eleverna konkurrerar med varandra för att för ett bättre betyg än sina klasskamrater. Sjögren (2010) påpekar att betyg kan vara bra för en del elever som klarar kunskapstester bättre, men det kan höja kraven i skolan också och får svaga elever att ge upp. Vidare betyg kan hjälpa lärare och föräldrar att reda på barnens kunskap nivå och om det behövs hjälpa till att barnen inte hamnar efter i skolan. I fortsättningen hävdar Sjögren betyg har positiv effekter för de elever som med lite ansträngning vill nå ett högre betyg.

Ungefär en tredje del av lärarna som blev intervjuade tyckte att betygen kan påverka vissa elever i negativ riktning och sätter en stämpel på de eleverna som redan har det svårt i skolan. Det är inte roligt för en elev i denna ålder när han eller hon får ett F och eleven blir säkert inte glad över detta betyg och detta kan leda till att eleven blir missnöjd och struntar sedan i skolarbetet. Detta kan stämma överens med det som Andersson (1999) hävdar att upplevelserna kring betyg kan vara traumatiska. När en elev i denna ålder får ett låg betyg, eleven kan känna sig otillräcklig och får en negativ identitet.

Den forskning som gjorts kring betygsättning pekar också åt olika håll, en del studier menar att betyg påverkar elevers självbild negativt och att det heller inte finns några bevis för att tidigare betyg faktiskt skulle ha en positiv effekt på elevers prestationer (Nilsson 2007), medan andra studier visar att betyg höjer elevers prestationer i vissa fall (Djuvfeldt och Wedman 2007). Lärarna berättade att för de elever som redan var duktiga har det inte blivit någon större skillnad med tanke på prestationer och de svaga elevernas prestationer har inte heller blivit bättre efter att betygen kom. En lärare sa att de elever som var lata innan kanske har gjort ett ryck och presterar något bättre nu än innan betygen.

Lärarna önskar mer stöd när det kommer till betygsättningen i sexan. Som det är nu har de fått gå på några korta kurser om betygsättning, kurserna tyckte en del av dem om, medan andra tyckte att de gav inte så mycket. Detta kan medföra att lärarna blir sämre förberedda inför betygsättning och mer osäkra på hur de ska gå tillväga när de sätter betyg.

Lärarnas situation har förändrats ganska mycket sedan betygen i sexan kom, alla lärare märker av stress hos eleverna på grund av betygen och de har själva fått en större arbetsbelastning nu jämfört med innan. När vi ringde runt till olika skolor för att få intervjuer med lärarna sa många vi ringde till nej och som skäl angav de tidsbrist och stor arbetsbelastning. Lärarna i sjätte klass har en större arbetsbörda än lärare i åttan och nian till

exempel på grund av att lärarna i sexan ska förutom att sätta betyg på sina elever även förklara mer för eleverna vad som krävs av dem, vad betyg innebär och vad de ska göra för att nå ett bra betyg, eftersom det är första gången betyg sätts. Det innebär att barnen är yngre än tidigare när betyg sätts första gången och alla kan inte ta till sig lika bra hur betyg fungerar och vad som krävs av dem, vilket antagligen är lättare för en åttondeklassare som borde ha en större mognad än en sjätteklassare. Å andra sidan när betyg sätts i sexan så innebär det att eleven lär sig tidigare hur betyg fungerar och det blir inte längre en chock när de börjar åttan, eleven har fått erfarenheten tidigare anser en lärare.

Syfte med denna uppsats var att beskriva lärarnas upplevelse och uppfattning om betygsättning i sjätteklassen. Vidare ville vi se vilka förändringar som har skett inom läraryrket sedan denna betygsättning har införts i årskurs sex. Sammanfattningsvis kan man säga att denna studie säger oss att de flesta av lärarna hade en positiv syn på betygsättning i årskurs sex enligt olika skäl. Men det fanns lärare som ansåg att betygsättningen påverkar eleverna negativt istället att leda till att höjer kunskap nivån bland eleverna. Samtidigt fanns det andra åsikter bland lärarna såsom betygen kan vara både positivt och negativt och det skiljer sig elev till elev. Lärarnas situation har förändrats på så sätt att de fått en större arbetsbelastning, vilket innebär att de till exempel får förklara för sina elever vad som krävs för ett visst betyg. Elevernas prestationer har inte förändrats sedan betygen kom, möjligtvis har de som var lite lata presterat bättre efter betygen.

Lärarna vi intervjuade sa att de anser att de inte har fått tillräckligt med resurser för att kunna ge betyg i redan i sexan och det kan medföra att lärarnas arbete blir tyngre i den meningen att de får mer jobb att utföra på egen hand vilket kan i värsta fall leda till att lärare slutar. Detta har faktiskt hänt på en skola där flera lärare tagit ut pension i förtid och den lärare vi pratat med tror att detta beror på för stor arbetsbelastning. Lindgrens bok (2012) skriver om att för att kunna genomföra en lyckad implementering av ett program är det viktigt att man har rätt resurser, vilket alltså inte lärarna i vår studie inte tycks ha.

Som vi har påpekat redan i början av denna avsnittet vår studie kan inte vara ett heltäckande resultat om betygsättningen i årskurs sex, eftersom uppsatsens underlag är begränsad. Men denna studie kan vara ett bra hjälpmedel för de som vill undersöka vidare om lärares upplevelse av betygsättning i årskurs sex.

Källor

- Andersson, Håkan (1999). *Varför betyg?: historiskt och aktuellt om betyg*. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Djuvfeldt, Gunilla & Wedman, Ingemar (2007). *Betygen i praktiken: lärares och arbetsgivares syn på betyg*. Gävle: Högskolan i Gävle
Tillgänglig på Internet:
<http://www.creativemedialab.se/Betygen%20i%20praktiken.pdf>
- (Ds 2010:15) *Betyg från årskurs 6 i grundskolan*. (2010). Stockholm: Utbildningsdepartementet, Regeringskansliet
Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/14/59/72/a8bccc8c.pdf>
- (Fjellström 2002) *Att bedöma eller döma [Elektronisk resurs] : tio artiklar om bedömning och betygssättning*. (2002). Stockholm: Statens skolverk
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=9333>
- Forsberg, Eva & Lindberg, Viveca (2010). *Svensk forskning om bedömning: en kartläggning*. Stockholm: Vetenskapsrådet
- Korp, Helena (2003). *Kunskapsbedömning: hur, vad och varför*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling
- Lantz, Annika (2007). *Intervjumetodik*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Linde, Göran (2003). *Kunskap och betyg*. Lund: Studentlitteratur
- Lindgren, Lena (2012). *Terminologihandbok för utvärdering*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Lundahl, Christian (2006). *Viljan att veta vad andra vet: kunskapsbedömning i tidigmodern, modern och senmodern skola*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2006
Tillgänglig på Internet: http://nile.lub.lu.se/arbarch/aio/2006/aio2006_08.pdf
- (RiR 2011:23) *Lika betyg, lika kunskap?: en uppföljning av statens styrning mot en likvärdig betygssättning i grundskolan*. (2011). Stockholm: Riksrevisionen
Tillgänglig på Internet:
<http://www.riksrevisionen.se/sv/rapporter/Rapporter/EFF/2011/Lika-betyg-likakunskap--En-uppfoljning-av-statens-styrning-mot-en-likvardig-betygssattning-i-grundskolan/>
- Sjögren, Anna (2010). *Betygssatta barn: spelar det någon roll i längden?*. Uppsala: Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU)

- (skolverket 2010) *Skola i förändring: om reformerna i den obligatoriska skolan*. Rev. [utg.] (2010). Stockholm: Skolverket
- (SOU 1977:9) 1973 års betygsutredning (1977). *Betygen i skolan: betänkande*. Stockholm: LiberFörlag/Allmänna förl.
- (SOU 2013:30) Sverige. Utredningen om förbättrade resultat i grundskolan (2013). *Det tar tid: om effekter av skolpolitiska reformer : delbetänkande*. Stockholm: Fritze
- Tholin, Jörgen (2006). *Att kunna klara sig i ökänd natur: en studie av betyg och betygskriterier - historiska betingelser och implementering av ett nytt system*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2006

Internet källor

- (Andersson 2013) <http://dspace.mah.se/handle/2043/15861> (Hämtad 2013-11-20, kl 09)
- (Melin 2010) <http://www.forskning.se/nyheterfakta/nyheter/redaktionellaartiklar/betyg.5.493d5181128f2a1e87980001476.html> (Hämtad 2014-01-01 kl. 18)
- (Nilsson 2007) <http://www.fokus.se/2007/11/forskare-sagar-betygshetsen/> (Hämtad 2013-12-18 kl. 21)
- (Prieto 2013 i www.sverigesradio.se) <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=93&artikel=5701516> (Hämtad 2013-12-31 kl. 16)
- <http://www.regeringen.se/sb/d/13428> (Hämtad 2013-12-14, kl 14)

Bilaga

Intervjufrågor med lärarna i årskurs sex, hösten 2013

1. Hur tror du betyg i årskurs sex kommer att påverka elevernas utbildning som helhet?
2. Hur ser du på elevernas prestationer sedan betygen infördes?
 - a. Om prestationerna blivit sämre, vad tror du det beror på?
 - b. Om prestationerna blivit bättre, vad tror du det beror på?
3. Har ert sätt att arbeta inom skolan förändrats på något sätt efter hösten 2012?
4. Kommunikerar du med andra lärare eller rektor på skolan innan du sätter betyg?
5. Har du fått någon speciell utbildning inför betygsättning i årskurs sex?
 - a. Vad tyckte du i sådana fall om utbildningen och har den påverkat ditt sätt att jobba på?
6. Hur skulle du beskriva din syn på betygsättningen i årskurs 6?
7. Finns det element av stress för eleverna i årskurs sex?
 - a. Är det positiv eller negativ stress? Motivera ditt svar gärna.